

I. ÖĞRETMENLERİN YETİŞTİRİLMESİ

A. Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimi

1. Türkiye'nin, 16 Mart 1848'de öğretmen okulunun ilk açılışı ile başlayan, İkinci Meşrutiyet Döneminde ivme kazanan ve Cumhuriyetin ilk yirmi yılında evrensel ölçülere ulaşan engin öğretmen yetiştirme deneyimi; 1970'li yıllarda geri saymaya başlamış, 1980'li yıllarda YÖK'le birlikte yok olmuştur. Oysa bu deneyimden bugün de yararlanılabilir.

2. Öğretmen yetiştirme işi, Milli Eğitim Bakanlığı-üniversite işbirliği ile yürütülmelidir. Bakanlık, öğrenci kaynağını geliştirme, öğretmen adaylarının özlük haklarının düzenlenmesi, staj ve uygulama gibi ödevleri yüklenirken, üniversite bilgi ve formasyon kazandırma görevini üstlenmelidir.

3. Öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksekokullar, gelişmiş üniversite kentlerinde ya da bu kentlerin yakınında bulunmalı, öğretim üyesi sağlama, bilimsel, teknolojik ve kültürel ortam yönünden yeterli ve elverişli olmalıdır.

4. Öğretmen adayları, öğretmen liseleri ile öteki

liselerin başarılı öğrencileri arasından özendirilerek, yönlendirilerek ve sınavla seçilmelidir. Öğretmen liselerinden, özellikle ilköğretim öğretmeni yetiştiren öğretmen okullarına geçiş kolaylığı sağlanmalıdır.

5. *Okulöncesi eğitim* öğretmenleri üniversitede, ilke olarak lisans düzeyinde bir eğitimle yetiştirilmeli, gerektiğinde yatay geçişle öteki öğretmenlerden de yararlanılmalıdır.

6. İster sınıf, ister dal (brans) öğretmeni olsunlar *İlköğretim* (temeleğitim) öğretmenleri aynı sistem içerisinde ve aynı çatı altında yetiştirilmelidir. Bu konuda eski *Gazi Eğitim Enstitüsü* modelinden yararlanılabilir. Hatta ilkokul öğretmeni yetiştirecek üniversite biriminin adı *Eğitim Enstitüsü* olabilir.

7. İlköğretim öğretmeni yetiştiren eğitim enstitüsü şu bölümlerden oluşmalıdır: a) *Eğitim Bölümü*: İlkokulun ilk 4 sınıfına, *sınıf öğretmeni* yetiştirmelidir. b) *Türkçe-Kültür Bölümü*: 4-8.sınıflar için *Türkçe ve sosyal bilgiler* öğretmeni yetiştirmelidir. c) *Matematik -Fen Bölümü*: 4-8. sınıflar için *matematik ve fen bilgisi* öğretmeni yetiştirmelidir. ç) *Tarım-İş Bölümü*: 4-8. sınıflar için *tarım, iş, ev ekonomisi* öğretmeni yetiştirmelidir.

8. Dört yıl öğrenim süreli eğitim enstitülerinin, ilk

yılı ortak *hazırlık sınıfı* olmalı, bu yıl sonunda öğrencilerin eğilimleri de dikkate alınarak belirtilen dört bölüme ayrılmalı, adaylar en az birer tane *ek branş* da seçmelidir. Ek branş olarak öteki bölüm dersleri seçilebileceği gibi, *resim, müzik, beden eğitimi* ve *yabancı diller* de seçilebilmelidir.

9. Eğitim enstitüleri, Ankara-Hasanoğlan gibi yerlerde, üniversiteye bağlı olarak açılmalı, içinde ya da yakınında öğrenci yurtları, lojman, uygulama okulları ve alanları da bulunmalıdır. Öğrenciler *yatılı* ve *burslu* olabilmeli; yurtlar Milli Eğitim Bakanlığı'nca işletilmelidir.

10. İlköğretim öğretmen adaylarının staj, uygulama ve olgunlaştırma çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı'nın deneyimli öğretmenleri ile birlikte yürütülmelidir.

11. *Ortaöğretim genel kültür öğretmenleri*, 1959-80 arasında uygulanan *yüksek öğretmen okulu* modelinden yararlanılarak eğitim, fen-edebiyat fakülteleri ile üniversitelere bağlı konservatuvar ve yüksekokullarda yetiştirilmelidir. Adayların özlük hakları, staj ve uygulamaları Milli Eğitim Bakanlığı'nca üstlenilmelidir. Gelişmemiş üniversitelerdeki öğretmen yetiştiren birimler kapatılmalıdır.

12. Mesleki ve teknik eğitim öğretmenleri de genel kültür öğretmenleri gibi, gelişmiş üniversitelere bağlı mesleki ve teknik eğitim ve mühendislik fakültelerinde yetiştirilmelidir.

13. Çıracılık ve yaygın eğitim öğretmenleri, ötek öğretmen kaynaklarından, değişik yüksek öğretim kurumlarından ek kurlar konularak sağlanabileceği gibi, meslek yüksek okullarından sağlanabilir, usta öğretici sisteminden de yararlanılabilir.

14. Özel eğitim öğretmenleri, eğitim fakültelerinin özel eğitim bölümleri mezunları arasından sağlanabileceği gibi, öteki öğretmen kaynaklarından yetişenler arasından, ek kurlarla da sağlanabilir.

15. Eğitim kurumlarında görev yapacak uzmanlar, öğretmenlik yapanlara öncelik vermek koşuluyla, yüksek lisans öğrenimi görenler arasından seçilmelidir. Bu amaçla öğretmenler gece, yaz ve açık öğretim yöntemlerinden yararlanılarak uzmanlık eğitimi görme yönünde teşvik edilmelidir.

16. Eğitim işiyle yükümlü olacak müfettişler, başarılı öğretmenler arasından sınavla seçilip, bu alanla ilgili lisans sonrası eğitim gördükten sonra, başarılı adaylık dönemi geçirenlerden atanmalıdır. Yeni ilkeler belirleninceye kadar ilköğretim müfettişliği kursları ertelenmeli, şimdilik sadece öğretmenlik yaptıktan sonra *eğitim yönetimi ve teftişi* bölümlerini

bitirenler ilköğretim müfettişi olarak atanmalıdır.

17. *Eğitim yöneticileri*, başarılı öğretmenlik yapanlar arasından sınavla seçilip eğitildikten sonra adaylık dönemini başarıyla bitirenlerden atanmalıdır. Okul yönetici adaylarının, öğretmenler tarafından, belirli özkoşulları yerine getirenler arasından seçilmesi yöntemi denenmelidir.

18. Öğretmen ve öteki eğitim görevlilerinin kazanacağı *asgari ortak genel kültür* ve beceriler arasında; *insan hakları eğitimi, yabancı dil eğitimi, bilgisayar kullanımı ve sağlık bilgisi* bulunmalıdır.

19. Gerektiğinde *yabancı ülkelerde* de öğretmen yetiştirilebilmeli, yabancı öğretmen çağırmaktan ve yabancı ülkelerle öğretmen değişiminden kaçınılmalıdır.

B. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi

20. Hizmetiçi eğitimin genel ve temel gerekçesi kuşkusuz bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi ve değişmesidir. Ülkemizde öğretmenlerin hizmetiçi eğitiminin çok önemli bir kaç gerekçesi ise; 1974'ten beri öğretmen yetiştirmede yaşanan sarsıntılar ve eğitim sistemindeki önemli değişikliklerdir.

21. 1974'ten sonra *mektupla öğretim, hızlı öğretim, okul dışından öğretim, gece öğretimi, yaz öğretimi*.

mi, açıköğretim gibi olağan dışı öğretmen yetiştirme sistemleri uygulanmış ve öğretmen çoğunluğu zaten hizmet öncesinde iyi yetişmemiştir.

22. İlköğretim 8 yıla çıkarılırken, YÖK, ilköğretim ikinci kademeye (ortaokula) öğretmen yetiştiren öğretmen okullarını kapatmıştır. Yine ilköğretim yaşı 6'ya indirilirken, 6. yaşı eğitecek ilköğretim öğretmeni yetiştirilmemiştir. O halde hizmet öncesinde, bir yandan sisteme uygun öğretmen yetiştirilirken, öte yandan mevcut öğretmenler sisteme uygun formasyona kavuşturulmalarıdır.

23. Değişik kaynaklardan, hatta öğretmenlik eğitimi görmeyenlerden öğretmen atama zorunluluğu sürmektedir. Bu durumda olanları mesleğe adapte etme, staj yaptırma ve bilgi eksiklerini gidermede hizmetiçi eğitim zorunlu olmaktadır.

24. Günümüzde öğretmeni çok yakından ilgilendiren yeni bilgi ve teknoloji birikimi oluşmuştur. Yine günümüzde insan hakları ve demokrasi önem kazanmıştır. Öğretmenlere, branşlarına uygun donanımın yanında insan hakları, bilgisayar, yabancı dil, sağlık bilgisi konularında ortak kültür ve beceri ile ek branşlar kazandırılmalı ,yeni sisteme uygun branş geliştirmelerine ve branş değiştirmelerine olanak sağlanmalıdır.

25. Bu gerekçeler eğitim yöneticileri, müfettişler, uzmanlar ve eğitime yardımcı görevliler için de geçerlidir.

26. Hizmetiçi eğitim, öğretmenleri *lisans sonrası* eğitime de özendirerek, meslektaşların kendilerini yenilemeleri ve sürekli dinamik kalmalarını sağlayacaktır.

27. Hizmetiçi eğitim, hem Bakanlık örgütünde kurumlaşmayı, hem de eğitim kurumu olarak kurumlaşmayı gerektirir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitimi, Öğretmen Eğitimi Genel Müdürlüğünce yürütülmelidir.

28. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimini sağlayacak akademik ve yarı özerk bir kurumlaşmaya da gereksinme vardır. Kurulmaya çalışılan *Milli Eğitim Akademisi*, Ankara'ya, eski Gazi Eğitim Enstitüsü binası Milli Eğitim Bakanlığı'na aktarılarak, buraya yerleştirilebilir. Bu Akademi üniversite, sendika ve meslek kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla (UNESCO vb.) ilişki içinde, hizmetiçi eğitim alanında hem *eğitim* hem *bilimsel çalışma*, hem de *yayın ve danışmanlık* yapabilir.

29. Bazı hizmetiçi eğitim dalları ile yüksek yöne-

ticilerin, uzmanların ve müfettişlerin hizmetiçi eğitiminde, Bakanlık ve Akademi eşgüdümünde, doğrudan doğruya üniversitelerden yararlanılabilir.

30. Öğretmenlerin, şimdiki ve gelecekteki sayıları düşünülünce, hizmetiçi eğitim konusunda Ankara dışında uygun yerlerde de örgütlenme ve kurumlaşmanın zorunluluğu görülür.

31. Hizmetiçi eğitim, çağdaş teknolojinin sağladığı olanaklarla çok değişik biçimlerde yürütülebilir: Belirli yerlere ve kurumlara çağırarak eğitim, işbaşında eğitim, basın - yayın - televizyon ve kasetle eğitim, yurtdışında eğitim gibi.

32. Eksik yetişme, sistem değişikliği, branş değişikliği ve teknoloji patlaması gibi konular dikkate alınırsa, yüzyüze eğitimin başa alınması zorunluluğu ortaya çıkar. Bu konu, iyi planlama, önceliklerin iyi saptanması, bir - iki yıl üniversitelerin seferber edilmesi gibi sorunları gündeme getirecektir. Öğretmenliğin kaybettiği kanı kazanabilmesi için buna zorunluluk vardır.

33. ğretmeni işbaşında yetiştirmeye elverişli basılı malzeme, kaset üretimine ve dağıtımına hemen başlanmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda deneyimi vardır.

34. Öğretmenin işbaşında eğitimi için mutlaka bir televizyon kanalı ayrılmalıdır.

35. Yabancı dil öğretmenleri, uzman, yönetici ve müfettişlerden başlanarak, yurtdışında kısa süreli öğretmen eğitimine, bilgi görgü artırma yoluna gidilmelidir.

36. Hizmetiçi eğitimin, moral boyutu hiç ihmal edilmemeli, mümkün olan durumlarda yazlık tatil yerlerinde hizmetiçi eğitim düzenlenmeli; gezi, güzel sanat etkinlikleri gibi konular da programlara alınmalıdır.